

BUDAPEST FÜRDŐI

Budapest nagy problémájának, az idegenforgalom lehető legmagasabbra való emelésének legjobb eszközei a fürdők és a Hungária-forrás csodáshatású gyógyvize.

Mindel jobban eltávolodunk a vízvezetékorsó időkől és azoktól a szomorú esztendőktől, amelyek csak kárt és szenvedést hoztak, de amelyek nem építettek, hanem csak romboltak, annál inkább érezzük, hogy a ma Budapestjének legnagyobb problémája az idegenforgalom fejlesztése. Ennek legnagyobb eszközei pedig a fürdők. Nem véletlen az, hogy akik az idegenforgalom problémájának megoldását a szívkön viselik, állandóan a Budapest fürdőváros jelszavát hangsúlyozzák. Tökéletesen tudatában vagyunk annak, hogy még igen sokat kell alkotnunk és teremtenünk addig, amíg a fürdőváros névre joggal pályázhatunk. Sokat kell még addig dolgozunk, mert sokat mulasztottunk. De legelső sorban mégis örülni kell annak, hogy a szegényes alkotások idején a félig henye esztendőkből sem feledkeztünk meg a fürdőről.

Igy történetelt meg, hogy ma már rengeteg fürdő és pedig fejedelmi fényűző berendezett fürdők állanak úgy a magyar, mint a külföldi közönség rendelkezésére. Mindez azonban nem azt jelenti, mintha most már meg kellene, vagy meg lehetne állni a fejlődés, az alkotások útján. De ha nem vagyunk is megelégedve a fejlődés iramával, senki sem vitathatja el, hogy a fürdők terén nagyot haladtunk és a főúri Széchenyi-fürdő, a maga hatalmas és egészséges standardjával, a Gellért-fürdő pazar szépségű, a külföldet is csodálkozásba ejtő hullámfürdője, a Rudas ódon gőzfürdője, mind csupa reménység a jövő számára. Ha még hozzávesszük ehhez a Hungária-forrás egyszerű gyógyhatású vizét, amelynek a magyar Karlsbadot kell majd megalapoznia, akkor tisztában vagyunk azokkal a egyszerű eszközökkel, amelyek Budapest jövőjét munkálják.

Tegyük rövid sétát a főváros fürdői körül:

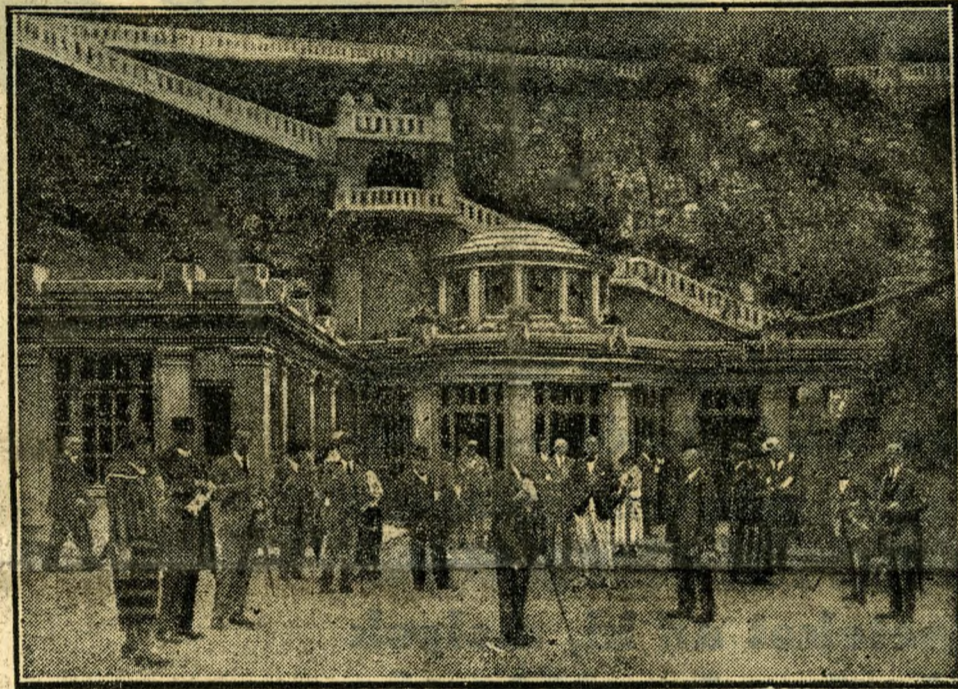
SZENT GELLÉRT-GYÓGYFÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ

A székesfőváros a régi Sárosfürdő forrását valamint a hozzátartozó 4178.50 négy-szögöl kiterjedésű területet az 1901. évi július hó 26-án hozott határozat alapján 1.050.795 K 23 fillérért a m. kir. államkincstártól megvette és elhatározta, hogy a források gyógyvizének értékesítésére gyógyfürdőt és gyógyszállót épít. A megtartott tervpályázat alapján az épület tervezésére Sterk, Sebestyén és Hegedűs műépítésszek nyertek megbízatást. Az eredeti terv többszöri módosítása, illetve kibővítése folytán az építési költségek előirányzata 5.150.000 K-ról 10.863.000 K-ra emelkedett.

A Szent Gellért-gyógyfürdő évszázados termálforrásai egy, még a török időkől származó, melyen a Gellért-tér útteste alatt levő kupolás forrásokban fakadnak. Tizenkét, a dolomit sziklából feltört forrás ontja itt páratlan bőségben a termálvizet. A források vizének hőfoka 46—51 C° között váltakozik. Napi vízhozamuk kb 2.600.000 liter. Vegyi összetételük alapján erős rádióaktívitású meszes, földes, kénes hévíz. A Szent Gellért-gyógyfürdő összes fürdő- és gyógyhelyiségei a hatalmas kupolás nagycsarnok körül vannak csoportosítva, amely a hozzá csatlakozó déli-északi növényekkel pompázó télikerítél a fürdőző közönség várakozó és pihenő helyiségéül szolgál. A férfi és női termálfürdő medencecsarnokai művészi Zsolnay-féle majolika és grés kiképzése a fürdő egyik látványossága. Az előbbihez 130 az utóbbihoz 110, legnagyobb részben nyugágy-nyal felszerelt kényelmes öltözőfülke tartozik. A fürdőcsarnok baloldalán két traktusban, négy emeleten a férfi és női társas iszapkezelőosztály, nyolc külön iszapkezelőhelyiség, 18 elsőosztályú és 18 másodosztályú kádfürdő, továbbá két diszfürdő van. 18 kádfürdő szénsavfürdőkre, 2 további kádfürdő pezsgőfürdőkre és soványító habfürdőre, 9 kádfürdő pedig sófürdők kiszolgáltatására van berendezve. Külön férfi és külön női osztály van a hőkezeléseknek, valamint a legmodernebb berendezésű hidegvízgyógyintézeteknek, amelyek nyáron napfürdővel vannak összekötve. A belégzőosztály egy kisebb és egy nagyobb társas belégzőhelyiségből, nyolc apparátussal felszerelt külön belégzőszobából és egy öt személy befogadására alkalmas pneumatikus kamrából áll. Az intézet gépgyógyászati (Zander) osztálya a legmodernebb szerkezetű aktív és passzív gépeknek tökéletes sorozatát nyújtja. Ezenkívül svéd gimnasztikára és Frankel-gyakorlatokra van berendezkedve, specialista orvos és okleveles svédornatornánő vezetésével. Orvosi villanyozóosztály, diatermia, d'Arsonval-készülékkel, Quarzfénykezelésekkel és négyrekeszes villanyfürdővel, továbbá Röntgen-osztály, valamint bakte-

riológiai, vegyi és szerológiai laboratórium egészíti ki az intézet orvosi berendezkedését. A maga nemében páratlan szépségű a fürdő parkjában elhelyezett termális hullámfürdő.

A gyógyfürdővel közvetlen kapcsolatban levő szálló 230 szobája a modern szálló-technika minden kényelmi berendezésével van ellátva. Az összes szobák központi melegvízfűtéssel, állandóan cirkuláló hideg-és melegvízzel, zajtalan fényjelzőberendezéssel. 10 szoba interurbántelefonnal 60 szoba telefonhírdobberendezéssel van ellátva, 72 szoba külön fürdőszobával kapcsolatos. Az egyszerűbb berendezésű kisebb szobáktól kezdve a legelőkelőbb kiállítású lakosztályokig minden igény kielégítést nyerhet. A szálló hatalmas méretű és fényes berendezésű társashelyiségei a legelőkelőbb külföldi nagyszállókra emlékeztetnek és a vendégek részére az előkelő otthon kényelmét és szórakozását biztosítják. A nagyméretű szállodai éttermeket egy duhaj és egy parkterasz és ezenkívül egy polgári étterem egészíti ki. A vendégek kényelmére szolgál a szálló díjtalan autójárata a hotel és az Apponyi-tér között, nyáron a tenniszpálya és a szálló motoros hajója.

A Hungária-forrás ivócsarnoka

Apponyi-tér között, a hallban felszerelt rádióhallgatók, nyáron a tenniszpálya és a szálló motoros hajója.

Az intézet összes gőz- és melegvízszükségletét a külön épületben, az Orlay-utcában emelt kazánházban elhelyezett kazánberendezés látja el. A fehérneműek mosása egy másik épületben levő gőzmosóban történik. Asztalos-, lakatos-, mázó-, kárpitos-, villanyzerelő- és kovácsműhely, valamint házikertészeti egészítik ki az üzem technikai berendezését. Az éttermek berébe vannak adva, egyébként a teljes üzem a főváros házikertészeti van és azt a városgazdasági ügyosztály irányítja.

A gyógyfürdő és gyógyszálloda megépítése és berendezése a telekszerzésekkel együtt 9.700.000 aranykoronába került. A gyógyfürdő fejlesztése céljából az év folyamán sebészeti műtét szereltek fel, mely ki-

sebb műtétek elvégzését is lehetővé teszi. Ugyancsak fel lett szerelve egy rádiumos ivókúrák alkalmazásához szükséges rádiumemátor is.

Az intézmény központi igazgatója: Bánlaky Géza. Szállóigazgató: Kurtz Béla. Műszaki üzemvezető: Joanovits Szilárd gépészmérnök; műszaki tisztviselő: Dacsó László; főpénztáros: vitéz András Gyula; főgépész: Csizmarek József. Orvosi kar: Vezető-főorvos: Benzur Gyula dr. egyetemi m. tanár; osztályos orvosok: Simicska Gábor dr. (villanygyógyász), Kunszt János dr. (gépgyógyász), Tóvölgyi Elemér dr. egyet. m. tanár (belégzőosztály), Simonyi Béla dr. (Röntgen), Berger Iván dr. (laboratórium) és Szász Sándor dr. (nőgyógyász).

RUDAS-GYÓGYFÜRDŐ

Fürdőjellegét a török hódoltság idején 1556-ban nyerte, amikor Sokoli Mustafa pasa a mai gőzfürdő nyolcoszlopos, hatalmas boltoszatú, mecsetszerű termét — az új n. törökfürdőt — felépítette, mely ma is ép állapotában a főváros egyik építészeti remekét és történelmi nevezetességét képezi. A török uralom megszűntével a fürdő a cs. és kir. kincstár birtokába ment át, — 1703-ban I. Lipót császár Buda városának ajándékozta s a mai napig is a főváros tulajdonát képezi és házilag kezelik. Mostani épülete 1831-ben épült. A főváros a fentemlítt törökfürdőhöz kád- és kőfürdőket és vendégszobákat épített a fürdő történelmi nevezetességű részét pedig jó-

mondó Vilmos nagynevű geológusunknak köszönheti létét, aki terjedelmes geológiai tanulmányok alapján 1868 november hó 15-én kezdte meg azokat a munkálato-akat, melyek befejezésével 1878-ban 970.48 méternyi mélységben 73.92 Celsius fokú forró, kénes gyógyforráshoz juttatta a fővárost. A forrás napi szolgáltatóképessége 760 köbméter. A régi „Nádor-szigeti” kis, egyemeletes városi épületből átalakított gyógyfürdő 20 fürdőszobájával és kis arányú társasfürdőjével az odátuduló közönség igényeit sokáig nem elégíthette ki. Ezért 1909 májusban megkezdtek a néhai Czigler Győző műegyetemi tanár által tervezett és ennek korai halálával Dvorák Ede műépítész által jelentékenyen átdolgozott új, korszerű, a modern egészségügyi igényeket minden tekintetben kielégítő Széchenyi-fürdő építkezését.

Az új fürdőt 1913. évi június hó 13-án adták át a nyilvános közhasználatnak. Az építési és berendezési költség összesen 3.900.000 korona, melyet a fürdő bevételeiből törleszt. A fürdő modern renaissance stílusban épült, egy fő- és két szárnyépülettel. Van 15 szalon és 36 termálkád-fürdője, különleges gyógyászati berendezésekkel (szénsavas, iszapborogatásos, fényfürdő stb.), férfi és női termál-gőzfürdője 247 öltözőfülkével, előfürdővel, langyos-, forró- és lehűtőmedencékkel, száraz és nedves gőzkamrákkal, izzasztópakkolóhelyiségekkel, pihenő-, lábápoló- és fodrász-helyiségekkel; teljesen átépített férfi és női népfürdője összesen 494 velkőzöszekrény-nyel, zuhanyokkal, előfürdővel meleg- és forrómedencével, továbbá gőzkamra, dörzsoló-, lábápoló-, pihenő- és fodrászhelyiségekkel, Zander-helyiséggel; 1927. év augusztus 19-én nyit meg az ujonnan épült Stranduszoda 6900 m² területen, három nagy medencével, összesen kb 2400³ ürtartalommal, 2040 m² vízfelülettel, zuhany-helyiségekkel, külön férfi és női naozóval.

Az átépített két Népfürdő építési költsége 2.000.000 pengő, míg a Stranduszodáé 2.400.000 pengő. A betegetek az intézet főorvosa látja el orvosi tanáccsal és a szükséges kezelésekkel. Az épületen kívül levő ivókútját naponta százával keresi fel az idült gyomorhajban, epebántalmakban, vese- és hólyaghurutban és köszvényben szenvedő közönség.

Vezető: Zombori István fürdőigazgató. Beosztott személyzet: Varga Lajos főmérnök; Mayer Árpád dr. főorvos; Noszlopy Aladár adóhivatali számtanácsos; Kis Elek kezelőfőtiszt; Czédly József vezelőgépész; Rátonyi Zoltánné kezelőnő; özy. Molnár Gézané id. hivatalnok.

ÁSVÁNYVÍZÜZEM — HUNGÁRIA-GYÓGYFORRÁS

A székesfőváros budai részén, a Gellért-hegy Duna felé eső meredek oldalának északi tövében, az Erzsébet-hegy budai végében egy műbarlang alá foglalva találjuk Európa egyik legértékesebb forrását; a Hungária-gyógyforrást. A székesfőváros területén levő forrásokat a háború előtt túlnyomóan csak külsőleg — fürdőzésre — használták föl, belső használatra ellenben — ivókúrára — ezeket a vizeket még alig vezették be. Részen magánosok, részben szakértő körök a főváros tanácsának figyelmét felhívták a Hungária-forrás gyógyhatására.

Ivókúráként alkalmazva a gyógyviz a gyakorlati tapasztalat szerint igen jó hatásúnak mutatkozott emésztési zavaroknál, vese- és hólyagbántalmaknál s a húgsav felszaporodásánál támadt bajoknál, mint köképződés, köszvény és reumánál. A Hungária-forrás vize 40° C hőmérsékletű és napi 36 ezer liter bőséggel sziklából fakad és a legújabb vizsgálatok szerint kalciumos, litiumos, rádióaktív hévíznek tekinthető. A víz gyógyhatásának hírére a közönség mind nagyobb számmal kereste fel és eredményesen a forrást, úgyhogy a székesfőváros tanácsa 1923. évben elhatározta egy, a modern higiénának megfelelő ivócsarnok felépítését.

Jelenleg átlag 5000 ember keresi fel naponta a forrást és oly eredményeket érnek el a gyógyulás terén, hogy a közelmúltban felépített tágas ivócsarnok kibővítésére máris gondolni kellett és elhatározást nyert egy nagyszabású gyógyhely kiépítése.

A főváros tanácsa nemcsak a helyszínen bocsátja a közönség rendelkezésére mérsékelt ár mellett a gyógyvizet, hanem azt palackozott állapotban is forgalomba hozza. A gyógyviz forgalombahozatalának lebonyolítására létesítette az ásványvízüzemet és az üzem céljaira az I., Gellért-rakpart 1. számú épületet alakította át. Ugyanekkor határozta el a tanács azt is hogy a kiváló gyógyvizet szénsavval telített állapotban Harmatvíz néven mint üdítővizet is forgalomba hozza. Az elmúlt évek tapasztalása szerint a Harmatvíz is nagy közkeveltségnek örvend és jelenleg a főváros háztartásában, az ásványvízüzem kezelésében álló Hungária-gyógyforrás és Harmatvízüzem mint számottevő tényező szerepel.

Igazgató: Ébner József főmérnök; Kornis Ágoston irodavezető; Fejérváry Elemér dr. könyvelő.

A Gellért hullámfürdője